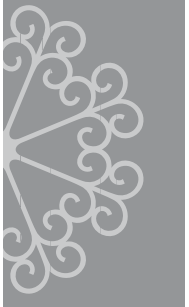

בית מדרש

291

בשבילי הפרשה

פרשת כי תשא - פורים תשע"ח

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	5:41
Brooklyn, NY	5:30
Chicago, IL	5:22
Johannesburg, S. Africa	6:19
Lakewood/Deal, NJ	5:31
London, UK	5:27
Los Angeles, CA	5:32
Manchester, UK	5:30
Monsey, NY	5:30
Montreal, Quebec	5:24
Toronto, Ontario	5:49
Yerushalayim	5:02
Zurich, Switzerland	5:54

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

פורים

תחיבת המגילה באופן לתחלה

בענין תחיבת עשרת בני המן ב' שורות לשיטת דצריך למלא עמוד, יש בירא לעשות אותיות גדולות או ריוח גדול. ואם עושה ריוח גדול יש בביא של פרשה באמצע, ו"כ נשמת אדם. (ועל בזה בית אפרים דס"ל דאין פוסל כי אין שם דין פרשה כלל. ועל שבה"ל ח"ד קל"ו להכסיר בדיעבד כי המג"א כתב דבדיעבד כשר אם עשה פתוחה סתומה במגילה וכמ"ש הא"ר דאינו מוכח ללמוד מגילה מס"ת).

וע"ס יחושע בפסקים וכתבים ס' ק"ב שכתב דמה"ס כותבים גדול כדי שלא לעשות פרשה באמצע. ועל בצמח צדק יו"ד ר"ט בסופו שהוכיח דאפילו במקום שאין שרטוט מ"מ עושה בזה פרשה חדשה.

ודעת הגר"א דא"צ למלא עמוד, אלא להתחיל בריש העמוד. ועל נשמת אדם דחולק, וע"ע קטת הסופר כ"ח בלשכת הסופר סק"ו שהביא מהגהמ"י וסמ"ג וא"ו וכתב דחמיה על מס' סופרים י"ג י' דמשמע כהג"א. וע"ש ב"ש משנת הסופר שהביא מתשובה מאהבה תרצ"א ג' שכתב בשם האגודה דמה שאמרו לכתוב כשירה היינו באותיות ארוכות, ודוקא דלא כג"א, אך חולק ע"ז דלא כתב כן באגודה. והעיר דמ"מ העושה י"א שורות הוא דלא כס' התרומה בשם מס' סופרים לכתוב גם המגילה במ"ב שורות או מ"ח, אכן ככל בו ס' מ"ה הביא ממס' סופרים וכתב דאין להקפיד במגילה במנין השורות. והביא שם בשם אמרי שפר כ"ב ב' דאנשי מעשה נוהגים לכתוב במגילה י"א שורות.

וע"ס ח"ס קפ"ט שאין לזוז מפסק מהר"ז עמרק (מחבר ס' ששה זרעוני ערוגה, סוף פלפול א') ומהר"א ווילנא.

והנה ע' מגילה ט"ז ע"ב כל השירות כולן נכתבות אריח ע"ג לבניה ולבניה ע"ג אריח חוץ משירה זו ומלכי נענן שאריח ע"ג אריח ולבניה ע"ג לבניה. ופירש"י אריח הוא הכתב, לבניה הוא חלק שהוא כפליים מן הכתב והאריח חצי לבניה ע"כ. (ומה שכתב דלבניה כפל האריח מפורש בעירובין י"ג ע"ב). ומובא במ"ב.

ובר"ן שם בשם ר"ת פ' אריח ולבניה שניהם כתב אלא שזה ארוך וזה קצר. ולא כתב הר"ן להדיא שהארוך כפלים מן הקצר, ויש מקום לומר דאף דישעור אריח ולבניה באבנים הוא כן מ"מ כאן הכוונה רק שאריח ארוך יותר מלבניה. והנה במנח"ח ח"ג נ"ה נקט בפשיטות דגם לרש"י א"צ אלא כפל הכתב שעל צד אחד. אולם משיב דבר ח"א מ"ב מחמיר דצריך כפל הכתב שבשני הצדדים ביחד.

והנה יש נוהגים להאריך תיבת "את" כדי שיהא שיעורו כמו פרשנדתא בצד השני דגם הוא יהא אותו שיעור של אריח לפי רש"י. והנה לפי המנח"י יש מקום לזה כיון דכל אחד לעצמו נקרא אריח. אבל לפי משיב דבר ה"ל לכא' שניהם ביחד הם אריח וא"כ מהיכי תיתי שניהם יהיו שוים (2,8), ולכא' יוכל לעשות באופן שאינם שוים (6.2) וא"כ 8 וא"כ (3.1). אולם הגר"ש זצ"ל אמר דגם לשיטתו יעשה שוים. וצ"ב. ועמ"ש כ"ב ב"א דאפשר דמקור המנהג להאריך תיבת "את" הוא מפ"י הב"י בירושלמי, וא"כ לכא' א"ש דברי הגר"ש אף דשניהם ביחד נקראו אריח. והרצוה לצאת דעת רש"י במגילה שבני המן נכתבו באותיות גדולות ורחבות לכא' יוכל להניח חלק רחב מאד. ואף דע"ז יהיה עמוד זה הרבה יותר רחב משאר עמודים לכא' לא מצינו חסרון כזה.

הערות ותגובות בלש"ק או באגלית יתקבלו ברצון במייל
bishvileihalacha@themir.org

דברי הנהגותינו - דברי הימים

הקדמת מחצית השקל - להציל את עם ישראל בטבע

מתוך שיחה שנשא מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוויןשטיין זצוק"ל בהיכל הישיבה בשנחאי - תענית אסתר תש"א.

מובא כאן לרגל יום הזיכרון של מרן המשגיח זצוק"ל, י"ח באדר. מדברי תורתו הקדושים ניתן ללמוד גם על מאורעות אותה תקופה נוראה.

כמעט שאי אפשר להבין באיזה זכויות אנו חיים עכשיו, ע"פ צריך לחשוש שמא

הננו אוכלים ח"ו כל זכויותינו ולא יספיק גם זכות אבותינו, בדמציב זה שאנו חיים שכל העולם נאנחים מהצרות ויסורים ר"ל, נגדרנו בזוית בטוחה ב"ה בתקר פה כזו שהנביא צייר דמותה כדמות ברזל, וכל הארבע מלכויות היה להם נקודה אחרת, הראשונה כבוד וכו' מלכות יון חכמה והרביעית עיקר מגמתה חורבן ר"ל. (זממו אל תפק' - ארז"ל זו גרמני' של אדום, שאלמל הן יוצאין מחריבין את כל העולם כולו), זהו הדמיון של ברזל שמשבר ומחבל הכל. וכשמתבוננים רואים שה רשע ימ"ש שכל כוונתו להחריב העולם ולברוא אח"כ האדם הנעלה שלא יהא בו שמץ מרוח הישראלי. ואם אינם רואים שנתקיים דברי חז"ל בכל התוקף של המי לה מלך קשה כהמן' - המן כאפס נלגוד לגבי כל ההיקף שמתכוון הרשע היטלר ימ"ש זממו אל יפק!!!

ועוד נוסף ע"ז, הנה נופל בפורים זה לקוי לבנה כללי ועוד אח"כ לקוי חמה, ואין זה ל"כ פשוט שאנו במנוחה מזה ואומרים תיכף "מאותות הש" מים אל תחתו", וכמו שיוצאים ביום הדין מבית המדרש צריך לילך בשמחה שמשסתמא יזכה בדין, וזה נקל אצלנו, אבל אין זה מצד הטוב.

ואנו רואים שחז"ל אמרו במס' סוכה דף כ"ט בזמן שהמאורות לוקין סימן רע לשנ"י, אפי' כשהחמה לוקה. משל לרב שנכנס עם הרצר עה, מי מתיירא, מי שרגיל ללקות, ובנ"י רגילים ללקות. ובפרט לקוי לבנה כללי שנופל בפורים זה וער"ח ניסן לקוי חמה חלקי, אין לשער גסות הרוח ואכזריות לב האדם שאינו משים לב לכל זה. אנו שקטים לגמרי, אין לנו שום פחד, ואין זה ממידת הבטחון! בדרך הטבע מרחפת עלינו ר"ל סכנה גדולה והעצה לזה לימוד תורה. אבל לא כמו שאנו רגילים להשתמש בזה בדרך סגולה סתם - תורה מגינה, אבל צריך לדעת כי לשינוי

בדרך הטבע צריך עבודה רבה, מהלך הטבע גם לזה שלא יוכל לשלוט עליו המזלות הטבעיים, וכמו שמבאר האבן עזרא בפ' משפטים 'וברך את לחמך' - דכאשר האדם מחזק את חלק הנשמה ממילא יכול לדחות כל נגעי הגוף, וצריך לחזק החלק הזה. וכן בדבקות בש"ת נתעלה לעולם שאינו נופל תחת ממשלת המזלות, וצריך דבקות כזה שלא יהא תלוי ומקושר כלל בדרכי הטבע.

וע"כ מלבד הסגולה שבתורה שהיא למעלה מדרך הטבע יש בתורה מהלך טבעי, וכמו שבלחם יש ג"כ מלבד הטבע מוצא פי ה' ולא על הלחם לבדו יחיה, כן הוא בתורה. וכמו שבלחם לא יבטח האדם רק על המוצא פי ה', רק ישקוט רע בנונו קודם בלחם, כן בלימוד התורה 'בראתי תורה תבלין'. וכמו שבסמי רפואה כמו שישנם סמים לכל המחלות, כן יש בתורה בכל חלק רפואה פר טיית למחלה פרטית מלבד שהיא רפואה כללית, וכשאדם חוטא בחלק ידוע צריך ללמוד קודם מקצוע זה שחסר לו או שהוא פגום בו וישלים זה בדרך הטבע החסרון שלו, וזהו יסוד חזקה.

ויש בכל דבר דרך גשמי ורוחני, חז"ל אמרו שהקב"ה הקדים מצות מחצית השקל כדי שיכפר על הכסף שיתן המן, זה מהלך הטבע - אתה עושה מכירה אני קודם כבר עשיתי מכירה, כל התורה כולה היא ע"ז, רק עצות ודרכי טבע פשוט לשמור את ישראל. וכן צריך להבין בזמן שעושים רצונו של מקום, אין מתייראין מכל אלו האותות דהבורא הוא למעלה מכל הנבראים ומכל הכוחות, וע"כ מי שמודבק בו הוא למעלה מכל המהלכים של הטבע.

ונוראות מה שיש בכוח מעשה בעולם המעשה בנתינת שקלים, ואפי' אם א"א שיבטל מאותות השמים אל תתייראו, כשנדבקים בבורא עולם - אברם אינו מוליד אברהם מוליד' וכו'. סתם לשנות המזלות זה לא ניתן, ואפי' אחר ה'צא מאיצטגנינות שלך' עוד לא לגמרי הוא וצריך עוד לעצה, רק שזה גורם שימצא עצה ע"פ מהלך טבעי.

בקצרה, א"א להישאר כך בלי התעוררות. צריך להשתמש בהזדמנות זו שהתענית הוא ערב מאורע זו של הלקוי, ואנו רואים איך שמדכי לקח תינוקות וצמו שלושה ימים ובפסח עשו צום, צריך לצאת מהתענית שרצוננו יהיה להתקרב לבורא עולם, ומי הוא שאינו מרגיש ורואה חסד הש"ת אתנו כל העת, ושהכין בעדנו מקום זה - בהכ"נ 'בית אהרן' שבשנ"י מיוחד ומזומן בעדנו לכל דרכינו והשגחה פרטית.

מתוך 'זכרון יחזקאל'

התבוננות בענייני המגילה להבנת דרכי שמים

שאינו הגיוני נענשת מיד בעונש מיתה, ואילו אסתר מסרבת במשך שנים לשמוע בקולו בדברים הגיוניים ופשוטים שאשה חייבת לומר למלך מאיזה עם היא. ומ"מ המלך עומד ומפציר בה ואינו מענישה כלל, הלא זה ממש כדוגמת "הפך לבו", שהקב"ה הפך את לב אחשורוש ומחל על כבוד המלכות.

וכן כל המגילה רצופה נסים ונפלאות אין ספור. "בימים ההם קצף בגתן ותרש ויבקשו לשלוח יד במלך אחשורוש" וכו' ויוגד הדבר למרדכי וכו' (אסתר ב כא) ועיין בחז"ל (מגילה יג:) היאך שמע מרדכי את דבריהם, וכ"ז נס גלוי ממש, וכן הא דאיתא "בלילה ההוא נדדה שנת המלך" וכו', ובחז"ל (מגילה טז:) שהשמש היה בנו של המן ומחק את אשר עשה מרדכי לאחשורוש שהצילו מבגתן ותרש, והמלאך עומד וכותב שוב וכמפורש בחז"ל בארוכה, והרי זה נס גלוי ממש כיציאת מצרים.

ומעתה באמת יפלא מדוע אין נס המגילה משפיע עלינו להתחזק באמונה כפי שאנו מושפעים מיציאת מצרים, הן אמנם שבאותו הדור התחזקו רבות מנס פורים, וכדאיתא בחז"ל (שבועות לט.) "קיימו וקיבלו קיימו מה שקיבלו כבר" "הדר קבלוה מרצון בימי אחשורוש", אמנם אנו לדורות איננו מתעוררים כ"כ ואין אנו מתפעלים מנסי המגילה.

ונראה דהסיבה העיקרית היא, משום שהיה יד אדם בתוך הנסים, ע"י מרדכי ואסתר. יציאת מצרים היתה ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו ללא התערבות אדם ואין שום הסבר אחר חוץ מהאמונה בהש"ת, אמנם בשעה שהנס נעשה בתערובות יד אדם, אע"ג שהיו נסים גלויים וכדוגמת הנס שהזכרנו שהיה המלאך כותב מה שמחק משרת המלך, אך עינו של האדם

בכתוב "הפך לבם לשנוא עמו" (תהלים קה כה), שתחילה היו ישראל חביבים ומקובלים במצרים שהרי יוסף הצדיק הצילם והחיים בשנות הרעב, ואח"כ לפתע שינו את לבם ונהפכו לשונאים באומרם הבה נתחכמה, ושוב לאחר מכן בשעת היציאה ממצרים נתן הקב"ה את חן העם בעיני מצרים והשאלום כלי כסף וזהב ומיטב בגדיהם. מה שאין אדם נותן אף לשכנו וקרובו. וכ"ז נסים גדולים המראים שלא היו הדברים בטבע כלל אלא הכל מכוון מאת הקב"ה.

ואף במגילה אפשר לראות מעין זה, הנה כל גזירת המלך על אשתו ושתי המלכה היתה בפזיזות ללא מחשבה כלל, וכמפורש אח"כ במגילה, "זכר את ושתי ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה" (אסתר ב א), כי הרי היה ציווי של המלך דבר שאינו מתקבל על הדעת, שביקש שתבוא אשתו עירומה לפני כל העם כולו. ומכל מקום נגזר עליה מיתה מפני שעברה על גזירת רצון המלך, וכל העובר על רצון המלך חייב מיתה אף בדברים שאינם מובנים ומקובלים, ומכל מקום חזינן שלאחר שנשא המלך את אסתר וביקש ממנה לגלות לו את עמה ומולדתה, "אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה" (אסתר ב כ) ולא הועילו למלך כל תחנוניו ובקשותיו מאסתר, והיא עומדת בסירובה לא יום ולא יומיים אלא כחמש שנים, והמלך מבקש עצות ופונה למרדכי היהודי, ומרדכי עונה לו שיבקש נשים אחרות ואולי עי"ז תתקנא אסתר ותגד לו, וכדאיתא בחז"ל (מגילה טז:) וכל אותם השנים אין המלך יכול לדבר עמה אלא מדבר אתה על ידי מתורגמן, ולמרות כל העזות הזו נגד רצון ובקשת המלך אינה נענשת כלל, והלא דבר פלא הוא. ושתי המלכה כשסירבה פעם אחת לשמוע בקול המלך בדבר

הנה כאשר נתבונן ונלמד היטב פרשת המגילה, אפשר לראות בחוש נפלאות גדולות, והנה ביציאת מצרים מפורש בכתוב, "או הנסה אלוקים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי באותות ומופתים וגו' ככל אשר עשה ד' אלוקים לעיניך" (דברים ד לד) וכן נראה בנס המגילה אף על דרך זו, שהיו כלל ישראל קנויים לאחשורוש, ולא זו בלבד שהיו משועבדים אלא עמדו להשמיד להרוג ולאבד, והוציאים הקב"ה משיעבוד לגאולה וכמפורש כ"ז במגילה.

"כי בדבר אשר זדו עליהם" (שמות יח יא) - ואיתא בחז"ל שיתרו שהיה חכם גדול התפעל והגיע להכרה באמונה וגדלות הש"ת, מהתבוננות בענין זה שעונש המצרים היה בגדר מידה כנגד מידה, ולא הוצרך לו כל האותות והמופתים שעשה הקב"ה, אלא מענין זה גרידא הגיע לתכלית, וכלשון חז"ל (רש"י שם) הם דימו לאבדם במים והם נאבדו במים ועי"ש, כי לחכם האמיתי מספקת ידיעת דבר זה להשיג האמת.

והנה בהתבוננות במגילה אפשר נמי לראות ענין מידה כנגד מידה. "על העץ אשר הכין למרדכי" (אסתר ז י) דייקה המגילה להראות מידה כנגד מידה, שאותו העץ בעצמו שביקש בו המן לתלות את מרדכי עליו בו נתלה, וממנו התחיל אבדנו. וכמו כן יש לראות רבות בנס פורים. הנה תחילת המגילה מפורש את אשר נגזר על ושתי המלכה לבוא לפני המלך בכתר מלכות להראות השרים את יופיה, ואיתא בגמ' (מגילה יב:) שנענשה ושתי משום שנשתעבדה בבנות ישראל בשבת, ולכן אף עונש ושתי היה בשבת ועיין. וכ"ז אפשר להתעורר מהמגילה דוגמת נס דיציאת מצרים.

והנה אחד מהנפלאות הגדולות ביותר שהיו ביציאת מצרים, הוא מה שנאמר

טועים הכל ומייחסים זאת למעשי בני אדם, וכמו כן למרות שכל חיי האדם רצופים ומלאים בנסים, וכי מי נותן חיות לנו ושומרנו שלא נחלה במחלות אימות רחמ"ל. הלא אין זה אלא מעשי ידי שמים, אך מכיון שאנו רואים בעינינו רפואות ותרופות טועים אנו ומייחסים זאת לרופאים וכדומה, ואיננו מבינים האמת שהכל מאת השי"ת, [והרי באמת זה פשוט שהנה בדרך כלל יש זמן מסוים לתקוף המחלה כי זה גזירה מן השמים ודוק], וכל חכמת הרפואה היא כמש"כ הגר"א שעשה זאת הקב"ה עבור אלו הזקוקים לה.

העצה היעוצה לנו היא כמש"כ הרמב"ם (שם) שאאע"ה שיבר את הצלמים, "וראוי לאבד ולשבר כל הצורות כדי שלא יטעו בהן כל העם", וראה ברמב"ד שכתב "ותמה אני, שהרי היו שם ועבר איך לא היו מוחין, ואפשר כי מוחים היו ולא אירע להם שישברו את צלמיהם לפי שהיו מתחבאים מהם עד שבא אברהם ושבר צלמי אביו", ומבואר ששבירת הצלמים היא העצה להתגבר על הסיבות שהטעו את בני העם כולו. וה"נ חייבים אנו לעבוד בדרך זה לעקור את הסיבות שגורמות לנו לטעות ולייחס הכל למעשי בני אדם.

ובאמת הרי צריך להבין מדוע הנהיג הקב"ה את עולמו באופן שיש סיבות המראות ומתנגדות לאמונה. [והלא לו לא היו סיבות הרי היינו מאמינים יותר בנקל, אמנם באמת אינו כן, ואף ללא הסיבות לא היינו מתעוררים, הנה אמרו חז"ל (תענית ז). "גדול יום הגשמים כיום תחיית המתים", ועל כל טיפה וטיפה יש מלאך הממונה ע"ז שלא יתערבו ויחריבו את העולם, נמצא שיש מיליוני מלאכים הממונים על הגשמים. והיינו שהגשמים נקראים גבורות גשמים, ומכל מקום איננו מתפעלים ומתחזקים מענין הגשמים. שבמקום שאין חידוש איננו מתעוררים כלל].

ובחובות הלבבות (שער עבודת האלוקים פ"ט) כתב שמטרת הסיבות הם לבחון את האדם ולדעת מצבו הרוחני, ובאם יזכה ויתגבר על המכשולים הנצבים בדרכו אזי נדע היכן מקומו בעולם.

מחשבה פשוטה זו צריכה להנחות אותנו אף בנוגע לכל העולם כולו, שלא יתכן שנבנה העולם מאליו וע"כ שיש בורא ומנהיג.

ומחשבה פשוטה זו היא אשר הביאה את אברהם אבינו ע"ה להכרת אמונה. וכן איתא ברמב"ם (עבודת כוכבים פ"א ה"ג) "כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמיה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו, כי אי אפשר שיסבב את עצמו. ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים וכו'", והיינו כדאיתא בחז"ל (בראשית רבה לט א) שראה בירה דולקת וכו' ואמר מי הוא בעל הבירה, ובכח מחשבה והרהור זה הגיע אברהם אבינו ע"ה לידי אמונה שלימה, כי לא צריך רעיונות עמוקים לכך מפני שהאמת פשוטה וברורה לכל וכמש"נ.

אפשר שיסבב את עצמו. ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים וכו'", והיינו כדאיתא בחז"ל (בראשית רבה לט א) שראה בירה דולקת וכו' ואמר מי הוא בעל הבירה, ובכח מחשבה והרהור זה הגיע אברהם אבינו ע"ה לידי אמונה שלימה, כי לא צריך רעיונות עמוקים לכך מפני שהאמת פשוטה וברורה לכל וכמש"נ.

ב

הסיבה העיקרית מדוע רפויים אנו באמונת השי"ת, ואיננו מתעוררים לכך אע"ג שנתבאר שבמחשבה פשוטה אפשר להגיע לאמונה. נראה לבאר, בהקדם דברי הרמב"ם שם "וידע שכל העולם טועים ודבר שגורם להם לטעות זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם". ראיית הצורות בעיניהם הביאה אותם לידי טעות וחוסר אמונה. וחסרון זה נראה שגורם אף אצלנו. בעת שאנו רואים סיבות שונות הנעשות על ידי אדם ודומה בעינינו כאילו ומעשי בני אדם הם המחוללים ופועלים הכל, וכפי שנתבאר לעיל שהסיבה מדוע איננו מתעוררים מנס פורים אע"ג שהיו בו נסים גלויים לאין שיעור, מפני שהיה מעורב בהצלחתם מעשי ידי מרדכי ואסתר, ולכן

מטעתו ורואה רק את מרדכי ואסתר. ואינו מבין שהכל מאת השי"ת. ובאמת כאשר מתבוננים כראוי אפשר לראות שכל מעשה המגילה מראשיתה עד סופה היתה השתלשלות אחת של הנהגת השי"ת, וכביכול משנת שלש למלכו ואח"כ בשנת שבע למלכותו עד לשנת השתים עשרה היה הכל כדרוש ארוך של השי"ת שמראה הנהגה והשגחה מפורטת על כל פרט ופרט, ורק כאשר אינו מעמיק אינו רואה מאומה ואין לו לפניו אלא מעשי מרדכי ואסתר.

ובאמת יסוד זה שכאשר מעורב מעשי אנוש לא מתעוררים להתחזק לראות את האמת, מקיף אותנו בכל הנהגתנו. וכי מכיר חד מאתנו באמונה בראותו שהאדם חי וניזון ומתפרנס, והלא מפורש כתוב "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי אם על מוצא פי ד' יחיה האדם" (דברים ח ג), ומדוע אין אף אחד שמתעורר ומרגיש כן. ואין זאת אלא מפני שאנו רואים בעינינו שהאדם אוכל ושבע וחי מכה אכילתו, ומכיון שמעורב בזה יד אדם ע"י מעשיו לכן אינו מכיר את האמת האמיתית. שעל כל נשימה ונשימה חייב להלל את ד', כי מבלעדי דבר ד' אין קיום לאדם.

והנה באמת השגת האמונה השלימה חייבת להקנות לאדם בנקל, כתב הרבינו יונה (שע"ת א י) "כי הנה הבורא נפח באפו נשמת חיים חכמת לב וטוב השכל להכירו וליראה מפניו" וכו', ויש לדייק בלשונו, שמכח נשמתו של אדם הנמצאת בו חייב להגיע לידי הכרה, ולא נחוץ עמל וטרח מיוחדת לכך כי האמונה פשוטה לכל, ורק ההרגל המעורב בטפשות ורשעות מונע מאתנו את ההכרה ביסודות פשוטים אלו.

הנה לדוגמא נתעוררתי בימים אלו, הרי כולנו רואים את ההר שעליו נמצאת הישיבה, ונצייר נא לעצמינו שההר שומם וריק ואין עליו כל מבנה. ולפתע בקומנו בבוקר והנה אנו רואים את כל הבניינים המפוארים הללו. וכי היה עולה על דעת ברנש לומר שהבניינים הללו נבנו מאליהם, והלא זו שטות מופלגת ובודאי שהיינו מנסים לומר כל מיני תירוצים וסיבות שונות ומשונות, אך מ"מ ודאי שלא נבנו מאליהם. ובאמת

אצלנו היא ההכרה וההבנה ביסוד הנזכר, שבאמת הכל נעשה ע"י השי"ת. וכל הסיבות הם רק כדי שנזכה לקבל ע"ז שזכר כאילו ואנו עשינו ונקרא על שמנו. והבנה זו חייבת להיות לנו בנס המגילה, שלא ע"י מרדכי ואסתר נעשה הנס, אלא רק מעשי השי"ת גרם הכל, ועבור החטא הראשון שנהנו מסעודתו של אחשורוש נענשו כלל ישראל, ומכיון שנתענו נתכפר להם חטא ההנאה מסעודת אחשורוש וממילא נגאלו.

"ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח ז), חייבים אנו להבין שכוחי ועוצם ידי שמדמה ומטעה אותנו ניתן לנו להטבה כדי שנקבל שכר על מעשינו. והאמת האמיתית היא שהעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל.

[ברצוני לעורר למעשה, שנמצאים בקרבנו בני הישיבה החולים במחלות מדבקות, ואף שביקור חולים מצוה רבה, מ"מ חייבים להזהר שלא לבקר את החולה שלא לצרכו כי סכנת ההדבקות במחלה גדולה, ומצווים אנו בונשמרתם [לנפשותיכם].

שבחר במעשים הטובים, ומכל מקום שכרו משולם לו כאילו והכל נעשה על ידו. נמצא דהאמצעים הם הטבה גדולה מפני גודל חסדיו של הקב"ה כדי שיוכל לשלם לנו שכר כביכול שעשינו הכל על ידינו. [ואנו טועים ומדמים שפועלים אנו ע"י פעולתינו. ומנצלים אנו את החסד הגדול כדי למרוד בו ח"ו] ולכן כל נסי המגילה נעשו ע"י הקב"ה ומ"מ החשיב זאת כאילו מרדכי ואסתר עשו במו ידיהם, ונקרא הדבר על שמם. ואילו לא היה מהלך הבריאה ע"י סיבה ומסובב לא יתכן לקרוא את הדבר על שם העושה ונמנע מאתו קבלת שכר ע"ז. הקב"ה מחיה את האדם ושומר שלא ינזק ומ"מ כאשר שומר על עצמו יקבל שכר עבור ונשמרתם לנפשותיכם כאילו ובעצמו גרם שלא יחלה.

ומעתה כאשר נתבאר בדברי הרמב"ם שדרכו של אאע"ה להתחזק באמונה היתה על ידי ששבר את הפסילים והצורות, ה"נ מחובתינו לשבור את הפסילים שמזיקים אותנו, שהם הסיבות הגורמות לנו לטעות ולסבור שבידינו עושים אנו את כל הנעשה בעולם, ושבירת הפסילים

אמנם נראה להוסיף בזה יסוד גדול, שבאמת הסיבות הם מגודל חסדי השי"ת ומדת רב טובו על ברואיו. איתא בקרא "ויביאו את המשכן אל משה" (שמות ט ל ג) ואיתא בחז"ל (תנחומא פקודי יא) שכלל ישראל לא יכלו להרים את המשכן מפני כובד הקרשים ולכן הביאו את המשכן אל משה, "ומפני שלא עשה משה שום דבר בהקמת המשכן הניח לו הקב"ה את הרמתו. שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כובד הקרשים שאין בכח בריה לזקפם ומשה העמידם, אמר משה לפני הקב"ה היאך אפשר הקמתו ע"י אדם, אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו והוא נזקף וקם מאליו, וזה שנאמר הוקם המשכן - הוקם מאליו". והנה בכתובים מבואר כמה פעמים ויקם משה את המשכן. ולמרות שלא עשה משה דבר בהקמתו והמשכן הוקם מאליו מכל מקום מייחסת התורה את הקמת המשכן למשה, וזה מגודל חסדו של הקב"ה שאף שרק עסק בידו מ"מ ה"ז כמי שהקימו. וה"נ עלינו להבין בכל מעשי האדם, שאמנם הכל נעשה ע"י הקב"ה, והאדם רק מושיט את ידו ע"י

The Hidden Power of Every Jew

Harav Hagaon Elimelech Reznick Shlita

The Gemara in *Chullin* teaches that an allusion to Mordechai is found in Parashas Ki Sisa, in the words מֶרְדֵּיכַי, which the Targum renders as מִירָא דְכִיָּא. This מֶרְדֵּיכַי was one of the spices in the *shemen hamishchah*, and the Rishonim wonder what exactly it was.

The Rambam, in *Hilchos Klei Hamikdash*, says that it was blood from a non-kosher animal. The Poskim discuss this *l'halachah*, questioning how something *tamei* could be used for the *shemen hamishchah*. They explain that the blood underwent a process that removed the *tumah* from it and rendered it *tahor*. Yet the question remains: Why was this מֶרְדֵּיכַי used specifically for the *shemen hamishchah*, which the Torah calls מִשְׁחַת מִשְׁחַת קֹדֶשׁ? This holy *shemen hamishchah* was used to sanctify the Mishkan, the *keilim* and the kohanim, and we would think that only something completely *tahor* would be suitable for this purpose.

Furthermore, it seems strange that this מֶרְדֵּיכַי, of all things, is the Torah's allusion to Mordechai. Of all the spices in the *shemen hamishchah*, the one that evokes Mordechai is the one that comes from a *tamei*, non-kosher source?

In his introduction to the *Reiach Dudaim* Haggadah, the author raises these questions and offers a beautiful insight, based on a Midrash in Parashas Chukas regarding the *parah adumah*. On the *passuk* in *Iyov*: מִי יִתֵּן טְהוֹר מִטְמֵא לֹא אֶחָד, the Midrash brings various examples of something *tahor* emerging from something *tamei*: Avraham from Terach, Chizkiyahu from Achaz, and Mordechai from Shimi ben Geira, who cursed Dovid Hamelech.

This indicates that Hakadosh Baruch Hu implanted *taharah* in every aspect of Creation, even those that are *tamei*. Every single person, regardless of where he comes from, can use every *middah* of his to serve Hashem, and can be *metaher* even the parts of him that are *tamei*.

The holy *shemen hamishchah* needed to contain specifically the מֶרְדֵּיכַי, which came from something *tamei*, to teach us never to give up on something or someone, no matter how *tamei* they appear. Even if a person has a *middah* that is *tamei*, it can be turned into something that's *kodesh kodashim*.

Mordechai did not stem from prestigious *yichus*. He came from Shimi ben Geira, an *adam tamei*. Yet Mordechai's *koach* was טְהוֹר מִטְמֵא, מִי יִתֵּן טְהוֹר מִטְמֵא, to take the מֶרְדֵּיכַי and be *metaher* it.

Strengthening and Extending Friendship

On Purim, there is an emphasis on increasing friendship, through the mitzvos of Mishloach Manos and Matanos La'evyonim. The *meforshim* explain that through these mitzvos, we are trying to show that Haman's observation that the Yidden are נִמְכָּר וְנִמְכָּרָה is untrue, and that friendship and unity do exist among us.

The Alshich notes at the end of the Megillah that at first, the Yidden living at the time of the *nes Purim* observed the mitzvah of Mishloach Manos, which is done with friends: אִישׁ לְרֵעֵהוּ. Only afterward was the mitzvah of Matanos La'evyonim instituted. The Poskim, and even the *mechaber*, seem to indicate that the mitzvah of Mishloach Manos is specifically done with friends, not with strangers or people with whom you are not friendly. The focus here is not to develop friendship, but rather to increase existing friendship.

When a person makes a simchah – a wedding, a bar mitzvah – he invites all his friends. Why? Not because he wants to extend kindness to his friends, but rather, because he can only enjoy his simchah fully if all of his friends and relatives are present. When someone is really happy, he shares his joy with his friends, and their participation makes his simchah complete.

On Purim, we celebrate the simchah of the *nes* that Hakadosh Baruch Hu did for us. The ultimate expression of simchah is to throw a party: you invite family and friends, and you wine them and dine them to the best of your ability. You also send them presents, which we do with our Mishloach Manos. All this is our way of expressing our happiness to the Eibishter.

The *Leket Yosher* brings down a puzzling statement. On Purim, he says, you don't say thank you. I was thinking that perhaps the explanation is as follows. When you go to someone's wedding and share in their simchah, who thanks whom? The *baal hasimchah* thanks *you* for coming and enjoying yourself, for dancing, eating, and making the simchah *leibedik*. Similarly, the purpose of Mishloach Manos is to show our simchah and share it with our friends.

Originally, as the Alshich notes, Klal Yisrael were given the mitzvah of Mishloach Manos, and later, Mordechai instituted the obligation of giving Matanos La'evyonim. The purpose of this second mitzvah was to include in our simchah even people who are not our friends: to give to everyone.

The reason for this, says the Alshich, is to counteract Haman's persecution of the Yidden. Haman did not discriminate in his hatred of the Yidden: he wanted to annihilate all Jews equally. Accordingly, the friendship and love we demonstrate on Purim is to every Yid, just by virtue of the fact that he is a Yid. That's the concept of כל הפושט יד נותנים לו.

Taking this idea further, the *Mishnah Berurah* notes in *Shaar Hatziyun* that he is unsure whether you are *yotzei* the mitzvah of Mishloach Manos if you don't send it with a *shaliach*, since the term used for the mitzvah is *mishloach*, sending. (Personally, I always send one Mishloach Manos with a *shaliach* and deliver one myself, on the chance that it is not necessary to send a *shaliach*, in which case doing the mitzvah in person would be preferable: מצוה בו יותר מבשלוחו.) Why would this mitzvah require a *shaliach*? The *meforshim* say it's because sending Mishloach Manos with a *shaliach* increases friendship. How is that?

Perhaps the idea is that although we do send Mishloach Manos to our friends, we don't want to keep this mitzvah exclusive and limit it to people who are already in our social circle. When you appoint a *shaliach* to deliver your Mishloach Manos, you bring him into your friendship.

Let's say someone would bring you a gift of hundred dollars from a friend of yours and say, "So-and-so asked me to give this to you." The next time you would see this erstwhile messenger in the street you would greet him warmly, because you have good feelings toward him ever since he brought you the gift. Similarly, although the primary goal of Mishloach Manos is to strengthen existing friendships, we don't keep those friendships cliquish; rather, we extend the friendship further by including the *shaliach*.

Revealing Hashem's Presence

As we know, Hashem's Name does not appear in the Megillah explicitly. Chazal teach, however, that the word *Hamelech* alludes to Hashem. Furthermore, in certain places in the Megillah the letters *Yud-Kei-Vav-Kei* appear as a pattern. One of these places is the phrase: וְכָל זֶה אֵינָנוּ שׂוֹהֵי לִי, whose final four words end with the letters *Yud-Kei-Vav-Kei* in reverse order.

Any time we find the letters of Hashem's Name hidden in the Megillah, it is an indication that a certain revelation of Hashem took place at that particular juncture. What kind of revelation was happening at this point in the Megillah, when Haman was cooking up his plot against Klal Yisrael?

Perhaps we can explain this as follows. Haman had everything he could possibly want: wealth, prestige, sons. He was the second most important person in the world, after Achashverosh. Yet because Mordechai would not bow down to him, he felt that everything he

had was worthless: וְכָל זֶה אֵינָנוּ שׂוֹהֵי לִי.

When Haman walked by, Mordechai did not bow down, but rather gave him a wink of sorts and said, "Listen Haman, I know what's *emes*, and everything you have here is complete *sheker*." After Mordechai showed him the *emes* – that the Eibishter exists, and that everything else is meaningless before Him – Haman lost all his satisfaction in life, and all of his *taavah* for *kavod* went up in smoke. Through Mordechai's refusal to bow down to Haman, Hashem's glory was revealed, and that is why the Name of Hashem is intertwined in those particular words.

In a similar vein, some of the people who used to travel with Rav Aharon Leib Shteiman commented that when you were around him, you had no *geshmak* in food or *gashmius*. Just seeing his simplicity and *prishus* and the truth of his *avodah* made all other pursuits seem meaningless.

Had Mordechai harbored even a one-percent *safek* whether he was allowed to bow down to Haman, then even had he decided to be *machmir* and not bow down, his refusal to bow would not have had this effect on Haman. Only because Haman saw Mordechai's strength and absolute conviction of וְשִׁתְּחוּקָהּ וְלֹא יִכְרַע וְלֹא did that truth stare him in the face, to the point that he felt he must eradicate Mordechai and everything he represents. As the Gaon teaches, only if a person gets rid of *emes* can he live a life of *sheker*.

When Haman discovered that Mordechai is a Yid – כִּי הִגִּיד לָהֶם אֶשֶׁר הוּא – he understood that it's not enough to kill Mordechai; he has to kill Mordechai's whole nation. This *koach* of Mordechai, Haman realized, is in the genes of every Jew, and even if he gets rid of Mordechai, another Yid will pop up with this *koach*. Yidden are insistent about doing Hashem's will, and that's true for every Yid, *tahor* and *tamei* alike, regardless of who they are and where they come from.

Haman was צָרַר כָּל הַיְּהוּדִים, and the simchah we have on Purim and take along with us afterward comes from realizing that each one of us possesses the *koach* of Mordechai, the *koach* that Haman detested, and sought to eradicate by killing every single Yid.

On Purim, we have an obligation to become drunk: עַד דְּלֹא יָדַע. When people have different desires, that leads to discord and separation, but when we become drunk, all the barriers break down, and our love for every Yid is expressed. When we're drunk, we treat people equally and we love everyone. That's the expression of love and brotherhood that Purim brings out, as we realize the *gadlus* of every single Yid.

A freilechen Purim and a gut Shabbos.

This week's Bishvilei Haparsha is sponsored by

Binyomin Radner

347-263-1069